



CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA



НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА



*Pr. 216/03.09.21
сч.*

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-6017 din 16.09.2021

La nr. 216 din 03.09.2021

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr.443/2004 (art.89, 90, 94 etc.).

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 6 (șase) file.

Director adjunct

Vadim COJOCARU

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	<u>1905</u>
" <u>17</u> "	<u>09</u> 20 <u>21</u>
Ora	_____





RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO21/7408 din 16.09.2021

la proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr.443/2004 (art.89, 90, 94 etc.)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Președintele Republicii Moldova, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

Cu referire la promovarea proiectului, reglementările acestuia, în varianta remisă pentru efectuarea expertizei anticorupție, sunt similare celor prevăzute prin proiectul de act legislativ înregistrat în Parlament cu nr.89 din 26.03.2021, rezultatele expertizei anticorupție fiind expuse de către Centrul Național Anticorupție în raportul nr.ELO21/7215 din 09.04.2021.

Prin urmare, ținând cont de faptul că prezentul proiect de act legislativ remis spre expertizare conține aceleași prevederi formulate prin inițiativa legislativă nr.89/09.04.2021, Centrul menține concluziile expuse în raportul de expertiză enunțat supra, bazate pe aceeași analiză efectuată, însă cu unele completări la analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului și concluziile expertizei.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."

Proiectul supus expertizei a fost plasat pe pagina web a Parlamentului RM, fiind asigurat accesul părților interesate la proiectul prenotat pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

Cu toate acestea, autorul nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării prezentului proiect de decizie. În consecință, se constată evitarea etapei esențiale a procesului de asigurare a transparenței procesului de elaborare a deciziilor statuată la art.8 lit.a) din Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

Prin urmare, având în vedere că proiectul a fost plasat pe pagina web indicată supra, transparența în procesul decizional a fost, în mare parte, asigurată.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative, *„Prevederile prezentului proiect de lege, în principal, au fost elaborate în vederea introducerii unui mecanism de protecție în cadrul procesului de urmărire a bunurilor imobile cu destinație locativă în care debitorul și membrii familiei sale au unicul domiciliu. Modificările propuse urmăresc scopul de a evita situațiile în care debitorul și membrii lui de familie sunt lăsați fără loc de trai și adăpost”.*

Autorul a mai precizat că, *„Modificarea propusă la art.110 urmărește interzicerea urmăririi burselor, precum și a veniturilor debitorului obținute din salariu sau alte surse, care cumulativ nu depășesc cuantumul salariului minim garantat în sectorul real. Conform Hotărârii Guvernului nr. 922/2020, pentru anul 2021, cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real este de 2935 de lei pe lună. [...] În consecință, pentru a asigura debitorul cu surse financiare, care să asigure cel puțin o sursă minimă de existență, se propune introducerea în textul legii a interdicției de a reține astfel de venituri”.*

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune modificarea Codului de executare în partea ce se referă la executarea silită din contul patrimoniului debitorilor persoane fizice. În acest sens, se expun într-o redacție nouă lista bunurilor și a veniturilor debitorului ce nu pot fi urmărite; se interzice în anumite condiții evacuarea silită din locuință pe perioada iernii; s-a încercat reglementarea unei garanții în beneficiul debitorilor care constă în faptul asigurării intangibilității a unei valori pecuniare echivalente salariului minim garantat în sectorul real, care la moment constituie 2935 de lei lunar.

Prin urmare, se constată că scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prin proiect se urmărește satisfacerea intereselor debitorilor persoane fizice în procesul de executare silită. Interesul promovat corespunde interesului general public, deoarece prin proiect se

asigură un minim necesar persoanelor fizice ca să nu fie vulnerabilizate maximal în procesul de executare silită.

Cu toate acestea, în proiect a fost identificată o normă formulată ambiguu ce poate genera compromiterea agenților privați, dar și publici, implicați în procesul de implementare. Norma coruptibilă se referă la veniturile debitorului ce nu pot fi urmărite, iar modalitatea de formulare a acesteia este de natură să admită interpretări abuzive, proceduri neclare, și confuzie referitoare la care anumite venituri nu pot fi urmărite.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

Nota informativă descrie condițiile care au impus elaborarea proiectului, finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări, redând în acest sens principalele prevederi ale proiectului, elementele noi și modul de încorporare a proiectului în cadrul normativ în vigoare.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „*e) fundamentarea economico-financiară”.*

Potrivit compartimentului nr. 5 din nota informativă, „*Implementarea prevederilor proiectului dat nu necesită cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat”.*

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

- a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]*
- c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]*
- e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]*
- f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;*
- g) se evită tautologiile juridice;*
- h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]*”.

În textul proiectului s-a identificat o normă formulată de o manieră ambiguă ce se referă la veniturile debitorului ce nu pot fi urmărite. Propunerea de reglementare a art.110 alin.(1) lit.c) din Codul de executare este neclară și nu permite evaluarea cu precizie a sensului normei și a veniturilor

care nu pot fi urmărite în procesul de executare silită. Riscul unei asemenea norme constă în faptul că acordă posibilități de aplicare în interpretarea preferată, în dependență de interesul responsabililor de implementare și control al aplicării.

De asemenea, proiectul utilizează termeni ce nu au o definiție nici în legislație, nici în textul proiectului, de genul „*trai rezonabil*”.

Analiza detaliată a factorilor de risc și riscuri de corupție este prezentată în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului au fost identificate norme contradictorii privind bunurile imobile care pot/nu pot fi urmărite, a căror valoare nu depășește 15 salarii medii pe economie, (art.94 alin.(1/1) este contradictoriu cu art.89 pct.11)).

De asemenea, prevederile proiectului contravin prevederilor Codului de executare referitor la cuantumul reținerii aplicabil în cazul veniturilor debitorului indicate la art.110 alin.(1) lit.b), c) și g) din proiect.

Analiza detaliată a factorilor de risc și riscuri de corupție este prezentată în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul nu reglementează activitatea agenților publici și nici a entităților publice. Însă, în mod tangențial, acestea se vor răsfrânge asupra activității executorului judecătoresc și a instanței de judecată. Însă, unele norme din proiect generează posibilitatea aplicării abuzive a acestora de către executorul judecătoresc și instanța de judecată (analiza detaliată a factorilor de risc și riscuri de corupție este prezentată în compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție).

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

Art.89 pct.1) potrivit proiectului de lege pentru modificarea Codului de executare

Art. I. - Codul de executare al Republicii Moldova [...], se modifică după cum urmează:

1. Articolul 89 se expune în următoarea redacție:

„Articolul 89. Bunurile debitorului care nu pot fi urmărite

Nu pot fi urmărite:

1) bunurile de uz personal sau casnic, inclusiv mobilierul, care sunt indispensabile traiului debitorului persoană fizică și membrilor familiei sale, destinate întreținerii unui mod de trai rezonabil, cu condiția ca valoarea fiecăruia dintre aceste bunuri să nu depășească 5000 lei.”

Obiecții:

Art.89 pct.1) stabilește că bunurile de uz personal sau casnic, inclusiv mobilierul, care sunt indispensabile traiului debitorului persoană fizică și membrilor familiei sale, destinate întreținerii unui mod de trai rezonabil, nu pot fi urmărite. În acest sens, cuvintele „*trai rezonabil*” utilizat în textul normei posedă potențial coruptibil, dat fiind faptul că astfel de termen nu este reglementat de legislația națională, ceea ce îi conferă un sens echivoc și poate genera anumite interpretări subiective la aplicare atât de executor și instanța de judecată, cât și de către debitor.

Pericolul acestui factor de risc constă în faptul că, la aplicare, termenul utilizat poate provoca practici vicioase de interpretare a sensului acestei norme, în dependență de interesul responsabililor de implementare, practici care pot fi abuzive de stabilire a regulilor convenabile propriilor interese.

Recomandări:

Completarea proiectului cu norme care definesc noțiunea de „*trai rezonabil*”.

Factori de risc:

● Introducerea termenilor noi care nu au o definiție în legislație sau în proiect

Riscuri de corupție:

● Generale

Art.89 pct.10) potrivit proiectului de lege pentru modificarea Codului de executare

Art. I. - Codul de executare al Republicii Moldova [...], se modifică după cum urmează:

1. Articolul 89 se expune în următoarea redacție:

„Articolul 89. Bunurile debitorului care nu pot fi urmărite

Nu pot fi urmărite: [...]

10) autovehiculul, dacă acesta este în mod indispensabil necesar debitorului și membrilor familiei sale și care valorează cel mult 5 salarii medii pe economie”.

Obiecții:

Potrivit normei precitate, nu pot fi urmărite autovehiculul, dacă acesta este în mod indispensabil necesar debitorului și membrilor familiei sale și care valorează cel mult 5 salarii medii pe economie.

Analizând norma precitată, se atestă că aceasta posedă vădit potențial coruptibil, datorită faptului că acordă un spectru larg de atribuții discreționare executorului judecătoresc, cât și instanței de judecată de a decide dacă autovehiculul este indispensabil necesar sau nu debitorului și membrilor familiei sale.

Astfel, expresia utilizată în textul normei prenotate de genul „*indispensabil necesar*” are un sens confuz, nefiind suficient de clare criteriile care necesită a fi aplicate pentru a stabili dacă bunul mobil enunțat este indispensabil necesar sau nu debitorului și familiei sale. Prevederea, în formula propusă de autor, creează precondiții pentru interpretarea extensivă și conferă executorului judecătoresc, cât și instanței de judecată spațiu de manevră.

Urmare a faptului că actualul cadru legal nu indică la criteriile ce urmează a fi aplicate de către executorul judecătoresc, cât și de către instanța de judecată, pentru delimitarea bunului mobil, la caz autovehiculul, ca fiind indispensabil necesar sau nu, norma în redacția propusă spre expertizare, generează posibilitatea alegerii de către executorul judecătoresc, cât și de către instanța de judecată a interpretării cele mai convenabile, în dependență de scopul și interesul urmărit și a persoanei determinate.

Astfel, în situația în care nu se va face o referință clară a normei în cauză, va exista pericolul interpretării și a plicării discreționare a conținutului acesteia.

Recomandări:

Completarea proiectului cu prevederi clare privind modalitatea (criteriile) de stabilire de către executorul judecătoresc, cât și de către instanța de judecată dacă autovehiculul debitorului și membrilor familiei sale este indispensabil necesar sau nu.

Factori de risc:

- Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
 - conflict de interese și/sau favoritism
 - corupere activă
 - corupere pasivă
- Legalizarea actelor de:
 - abuz de serviciu

- 3 -

Art.89 pct.11) potrivit proiectului de lege pentru modificarea Codului de executare

Art. I. - Codul de executare al Republicii Moldova [...], se modifică după cum urmează:

1. Articolul 89 se expune în următoarea redacție:

„Articolul 89. Bunurile debitorului care nu pot fi urmărite

Nu pot fi urmărite: [...]

11) bunul imobil cu destinație locativă în care debitorul are viza de domiciliu, cu condiția că debitorul și soțul/soția, copilul minor, inclusiv cel adoptiv sau persoana aflată la întreținerea debitorului nu au o altă locuință în proprietate sau în folosință, iar valoarea creanțelor nu depășește 15 salarii medii pe economie.”

Obiecții:

Analizând norma precitată, aceasta conține prevederi ce vor admite interpretări abuzive referitor la faptele de natură să conducă la concluzia că la aplicare se vor crea situații confuze cu referire la modul de verificare de către executorul judecătoresc privind existența/inexistența a unei locuințe în proprietatea sau folosința soțului/soției, copilului minor, inclusiv cel adoptiv sau persoanei aflate la întreținerea debitorului.

Conform art.22 alin.(1) lit.c) și f) din Codul de executare, executorul judecătoresc este în drept să solicite și să primească gratuit pe suport de hârtie și în regim on-line din partea autorităților publice centrale și locale, a instituțiilor (inclusiv financiare), din partea altor organizații (indiferent de tipul de proprietate și de forma juridică de organizare) deținătoare de registre de stat și de informații relevante pentru procedura de executare orice informație care ar permite identificarea debitorului, a patrimoniului său și a locului aflării lor, dacă nu are acces la sistemul informațional ce conține informația respectivă. În acest sens, din interpretarea acestor norme rezultă că executorul judecătoresc nu poate verifica informația privind bunurile imobile ale subiecților enunțați supra, dacă aceștia nu sunt parte a procedurii de executare.

Astfel, reglementarea lacunară a mecanismului de verificare a proprietăților subiecților enunțați supra generează apariția discreției periculoase a executorului judecătoresc de a dezvolta reguli convenabile propriilor sale interese, ceea ce poate duce și la săvârșirea abuzurilor acestora. Or, interpretările multiple posibile ale acestei norme, vor cauza adoptarea de comportamente diferite din partea executorului

judecătorească, eventual neconforme cu intențiile urmărite prin statuarea acestei competențe.

Recomandări:

Completarea proiectului cu norme care stabilesc mecanismul de verificare a bunurilor imobile cu destinație locativă, aflate sau nu în proprietatea sau folosința soțului/soției, copilului minor, inclusiv cel adoptiv sau persoanei aflate la întreținerea debitorului.

Factori de risc:

- Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative

Riscuri de corupție:

- Generale
- Legalizarea actelor de:
 - abuz de serviciu

- 4 -

Art.89 pct.11), art.94 potrivit proiectului de lege pentru modificarea Codului de executare

Art. I. - Codul de executare al Republicii Moldova [...], se modifică după cum urmează:

1. Articolul 89 se expune în următoarea redacție:

„Articolul 89. Bunurile debitorului care nu pot fi urmărite

Nu pot fi urmărite: [...]

11) bunul imobil cu destinație locativă în care debitorul are viza de domiciliu, cu condiția că debitorul și soțul/soția, copilul minor, inclusiv cel adoptiv sau persoana aflată la întreținerea debitorului nu au o altă locuință în proprietate sau în folosință, iar valoarea creanțelor nu depășește 15 salarii medii pe economie.” [...]

4. Articolul 94 se completează cu alineatul (1/1) și se expune în următoarea redacție:

„(1/1) În cazul documentelor executorii privitoare la creanțe a căror valoare nu depășește 15 salarii medii pe economie, urmărirea bunurilor imobile ale debitorului poate fi făcută numai dacă acesta nu are alte bunuri urmăribile sau dacă are bunuri urmăribile, dar acestea nu pot fi valorificate sau nu pot acoperi valoarea creanței urmărite. Refuzul nejustificat al debitorului de a furniza executorului judecătorească informațiile, lămuririle și dovezile necesare, precum și furnizarea cu rea-credință de informații incomplete în legătură cu existența și valoarea unor bunuri mobile ori a unor venituri de natură a fi valorificate în vederea acoperirii integrale a creanței permit declanșarea urmăririi silite imobiliare chiar dacă valoarea creanței nu depășește 15 salarii medii pe economie.”

Obiecții:

Potrivit modificărilor propuse la art.94 alin.(1/1), în cazul documentelor executorii privitoare la creanțe a căror valoare nu depășește 15 salarii medii pe economie, bunurilor imobile ale debitorului sunt urmăribile. Din analiza normei, se observă că autorul nu a specificat care bunuri imobile pot fi urmărite și din care rezultă că s-a avut în vedere toate bunurile imobile, inclusiv cele cu destinație locativă. Acest fapt vine în contradicție cu norma propusă prin proiect pentru art.89 pct.11), care stabilește că în cazul în care valoarea creanțelor nu depășește 15 salarii medii pe economie, bunul imobil cu destinație locativă în care debitorul are viza de domiciliu nu poate fi urmărit.

Acest fapt poate admite impedimente în aplicarea corectă a normei și crea premise pentru alegerea subiectivă și abuzivă a normei "convenabile" care se va aplica într-o situație concretă, astfel existând riscul ca impunerea să fie aplicată discreționar și în dependență de scopul și interesul urmărit.

Recomandări:

Completarea art.89 pct.11) din proiect cu textul „cu excepțiile prevăzute la art.94.”

Factori de risc:

- Concurența normelor de drept

Riscuri de corupție:

- Generale

- 5 -

Art.110 alin.(1) lit.c) și o) potrivit proiectului de lege pentru modificarea Codului de executare

Art. I. - Codul de executare al Republicii Moldova [...], se modifică după cum urmează: [...]

6. Articolul 110 va avea următorul cuprins:

„Articolul 110. Veniturile care nu pot fi urmărite

(1) Nu pot fi urmărite următoarele venituri ale debitorului: [...]

c) veniturile (din salariu sau din alte surse) care cumulativ nu depășesc quantumul salariului minim garantat în sectorul real; [...]

o) partea pensiei în mărimea quantumului minim garantat al salariului în sectorul real, cu excepția cazurilor de încasare a pensiei de întreținere.”

Obiecții:

Prin proiect se propune o nouă redacție a art.110 din Codul de executare, în care se enumeră veniturile ce nu pot fi urmărite. Modalitatea de formulare a lit.c) alin.(1) din art.110 nu permite a stabili cu precizie care venituri nu pot fi urmărite. Această prevedere are un caracter confuz și poate fi interpretată abuziv.

Norma precitată prevede că veniturile care cumulativ nu depășesc quantumul salariului minim garantat în sectorul real nu pot fi urmărite. În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.922/2020, începând cu 01.01.2021, quantumul minim garantat al salariului în sectorul real este de 2935 de lei pe lună. Astfel, rezultă că veniturile care cumulativ nu depășesc 2935 lei pe lună nu pot fi urmărite, iar cele ce depășesc această sumă pot fi urmărite. Interpretând, putem ajunge la concluzia că dacă debitorul are două surse de venit, care fiind cumulate, însumează 2500 de lei pe lună atunci acestea nu pot fi urmărite, însă dacă însumează 3000 de lei, atunci acestea pot fi urmărite fără nici o limitare.

Neclaritatea normei analizate este evidențiată de prevederea de la lit.o) din același alineat, care de asemenea face trimitere la salariul minim garantat în sectorul real. Prevederea de la lit.o) stabilește că nu poate fi urmărită acea parte a pensiei în mărimea quantumului minim garantat al salariului în sectorul real. Respectiv, valoarea ce depășește 2935 de lei din pensie poate fi urmărită.

Prin urmare, nu este clară intenția de reglementare a prevederii de la lit.c) alin.(1) din art.110 a Codului de executare. Ambiguitatea formulării nu admite identificarea certă a valorii sociale ce se protejează. Dacă la lit.o) din aceeași normă este clar stipulat că nu se urmărește partea din pensie ce nu depășește salariul minim garantat în sectorul real, atunci redacția de la lit.c) nu permite de a concluziona la fel. Riscul normei analizate constă în posibilitatea comiterii abuzurilor ca urmare a incertitudinii drepturilor și obligațiilor, atât a celor responsabili de implementarea proiectului, cât și a celor vizați de executarea silită.

Din perspectiva faptului că, în opinia noastră, prin proiect se dorește asigurarea păstrării în patrimoniul debitorului a unei valori pecuniare minime în valoarea salariului minim din sectorul real, care nu se va percepe pentru achitarea datoriilor, recomandăm excluderea lit.c) alin.(1) din art.110 al Codului de executare. Or, art.110 alin. (1) prezintă o listă de venituri intangibile, însă ceea ce se conține la lit.c) nu este un venit, dar poate fi privită ca o garanție socială în beneficiul debitorului astfel încât, urmare a executării silite acestuia să-i fie asigurat echivalentul salariului minim în sectorul real. În consecință, se propune ca această garanție să fie reglementată într-un alineat separat, imediat după alin.(1) al art. 110, și într-o redacție îmbunătățită.

Recomandări:

Se recomandă excluderea lit.c) de la art.110 alin.(1) din Codul de executare.

Norma de la lit.c) urmează a fi inserată într-un alineat nou la același articol. În acest sens, se

propune, exemplificativ, următorul cuprins: „Nu poate fi urmărită valoarea echivalentă salariului minim garantat în sectorul real raportată la suma tuturor veniturilor debitorului persoană fizică” sau „Partea, din suma tuturor veniturilor debitorului persoană fizică, ce nu depășește cuantumul salariului minim garantat în sectorul real nu poate fi urmărită”.

În legătură cu modificarea respectivă urmează a fi revizuite trimiterile de la art.110 alin.(2) din Codul de executare în varianta expusă în proiect.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
 - conflict de interese și/sau favoritism
 - influențare necorespunzătoare
- Legalizarea actelor de:
 - abuz de serviciu
 - depășire a atribuțiilor de serviciu

- 6 -

Art.110 alin.(2) potrivit proiectului de lege pentru modificarea Codului de executare

Art. I. - Codul de executare al Republicii Moldova [...], se modifică după cum urmează: [...]

6. Articolul 110 va avea următorul cuprins:

„Articolul 110. Veniturile care nu pot fi urmărite [...]

(2) Veniturile debitorului indicate la alin.(1) lit. b), c) și lit. g) pot fi urmărite doar în cazul încasării pensiei de întreținere, prejudiciilor cauzate prin schilodire sau prin o altă vătămare a sănătății sau în legătură cu pierderea întreținătorului, dar nu mai mult de 20% din valoarea lunară a venitului indicat.”

Obiecții:

Potrivit normei precitate, bursa, veniturile (din salariu sau din alte surse) care cumulativ nu depășesc cuantumul salariului minim garantat în sectorul real și prestațiile de asigurări sociale prevăzute la art. 5 alin. (1) lit. a) – d) și lit. g) din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale pot fi urmărite doar în cazul încasării pensiei de întreținere, prejudiciilor cauzate prin schilodire sau prin o altă vătămare a sănătății sau în legătură cu pierderea întreținătorului, dar nu mai mult de 20% din valoarea lunară a venitului indicat. Acest fapt contravine prevederilor Codului de executare care stabilește cuantumul reținerii aplicabil în acest sens și dacă se urmărește venitul impozitat sau nu.

Conform art.106 Cod de executare: „(1) Cuantumul reținerilor din salariu și din alte venituri se calculează din suma pe care debitorul urmează să o primească. [...] (3) În caz de urmărire a pensiei de întreținere, a sumelor pentru repararea prejudiciului cauzat prin schilodire sau prin o altă vătămare a sănătății, precum și în legătură cu pierderea întreținătorului, și a sumelor pentru repararea daunei cauzate prin tihărie sau prin sustragere de bunuri, reținerea constituie nu mai mult de 70% din salariu și din alte venituri.”

Cu referire la expresia de genul „venitul indicat”, aceasta nu redă cu exactitate dacă se reține din venitul net sau brut.

Acest fapt poate admite impedimente în aplicarea corectă a normei și crea premise pentru alegerea subiectivă și abuzivă a normei "convenabile" care se va aplica într-o situație concretă, astfel existând riscul ca impozitarea să fie aplicată discreționar și în dependență de scopul și interesul urmărit.

Recomandări:

Corelarea prevederilor propuse prin proiect la art.110 alin.(2) și a textului în vigoare a art.106 din Cod de executare, în vederea excluderii unor interpretări și aplicări abuzive de către executorul judecătoresc a situațiilor în care reținerile pot constitui fie 70% din venituri, fie 20%.

La fel, se recomandă art.110 alin.(2) din proiect și stabilirea expresă venitul net sau brut din care se pretinde a fi efectuate reținerile.

Factori de risc:

- Concurența normelor de drept

Riscuri de corupție:

- Generale

IV. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de Președintele Republicii Moldova în vederea introducerii unui mecanism de protecție în cadrul procesului de urmărire a bunurilor imobile cu destinație locativă în care debitorul și membrii familiei sale au unicul domiciliu. Modificările propuse urmăresc scopul de a evita situațiile în care debitorul și membrii lui de familie sunt lăsați fără loc de trai și adăpost, interzicerea urmăririi burselor, precum și a veniturilor debitorului obținute din salariu sau alte surse, care cumulativ nu depășesc cuantumul salariului minim garantat în sectorul real. Conform Hotărârii Guvernului nr. 922/2020, pentru anul 2021, cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real este de 2935 de lei pe lună.

Proiectul respectă parțial rigorile de transparență impuse de Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, autorul nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării acestuia.

De asemenea, în cadrul expertizei anticorupție au fost identificați factori de risc, precum:

- introducerea termenilor noi care nu au o definiție în legislație sau în proiect, privind utilizarea termenului de „*trai rezonabil*”;

- atribuții care admit derogări și interpretări abuzive, lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative, referitor la modalitatea (criteriile), conform cărora executorul judecătoresc, cât și instanța de judecată, stabilesc dacă autovehiculul debitorului și familiei sale este indispensabil necesar sau nu, precum și privind modul de verificare de către executorul judecătoresc privind existența/inexistența a unei locuințe în proprietatea sau folosința soțului/soției, copilului minor, inclusiv cel adoptiv sau persoanei aflate la întreținerea debitorului;

- concurența normelor de drept - privind bunurile imobile care pot/nu pot fi urmărite, a căror valoare nu depășește 15 salarii medii pe economie și referitor la cuantumul reținerii aplicabil în cazul veniturilor debitorului indicate la art.110 alin.(1) lit.b), c) și g) din proiect

- formulare ambiguă care admite interpretări abuzive, lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative - modalitatea de formulare a lit.c) alin.(1) din art.110 nu permite a stabili cu precizie care venituri nu pot fi urmărite.

Prin urmare, pentru aplicarea eficientă a normelor propuse prin proiect, inclusiv în scopul diminuării nivelului de coruptibilitate, este necesară revizuirea și excluderea unor norme potențial coruptibile reflectate în raportul de expertiză anticorupție.

Suplimentar, cu referire la promovarea proiectului, ținând cont de faptul că prezentul proiect de act le legislativ remis spre expertizare conține aceleași prevederi formulate prin inițiativa legislativă nr.89/09.04.2021, Centrul menține concluziile expuse în raportul de expertiză nr.ELO21/7215 din 09.04.2021,

bazate pe aceeași analiză efectuată, însă cu unele completări la analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului și concluziile expertizei.

16.09.2021

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Xenia VAMEȘ, Inspector principal



